

Länsstyrelsen
Västerbottens län

Bilaga 2 till "Förordnande om utökning av naturreservatet Långrumpskogen i Nordmalings kommun".

SKÖTSELPLAN

Datum
2006-08-24

Beteckning
511-11626-2000 1(11)

SKÖTSELPLAN FÖR NATURRESERVATET LÅNGRUMPSKOGEN I NORDMALINGS KOMMUN

Foto © Frida Sandström/Länsstyrelsen i Västerbotten

Länsstyrelsen i Västerbottens län
Storgatan 71B
901 86 Umeå
Växel: 090-10 70 00

Skötselplan för naturreservatet Långrumpskogen

(3 bilagor)

Innehållsförteckning

1. Syftet med säkerställande och skötsel

2. Beskrivning av objektet

- 2.1 Administrativa data
- 2.2 Allmän beskrivning av området
- 2.3 Natura 2000

3. Indelning i skötselområden

- 3.1 Skogsmark med fri utveckling
- 3.2 Skogsmark med branddynamik
- 3.3 Våtmarker och vatten med fri utveckling

4. Riktlinjer och åtgärder för skötselområden

- 4.1 Skogsmark med fri utveckling
 - 4.1.1 Kvalitetsmål
 - 4.1.2 Skötselåtgärder
 - 4.1.3 Artinriktade skötselåtgärder
- 4.2 Skogsmark med branddynamik
 - 4.2.1 Kvalitetsmål
 - 4.2.1 Skötselåtgärder
- 4.3 Våtmarker och vatten med fri utveckling
 - 4.3.1 Kvalitetsmål
 - 4.3.1 Skötselåtgärder

5 Brand

6. Friluftsliv

- 6.1 Anläggningar och information för friluftslivet
 - 6.1.1 Kvalitetsmål
 - 6.1.2 Skötselåtgärder

7. Övriga anläggningar

8. Nyttjanderätter

9. Utmärkning av gränser

10. Tillsyn och uppföljning

11. Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder

Bilaga 1: Karta över naturtyper

Bilaga 2: Karta över skötselområden

Bilaga 3: Karta över friluftsanordningar

1. Syftet med säkerställande och skötsel

Syftet med säkerställande och skötsel av reservatet är att bevara områdets ursprungliga karaktär av naturskog och dess biologiska mångfald genom att skydda, återställa och nyskapa värdefulla naturmiljöer. Naturskogsstrukturer som död ved, gamla träd och god skiktning skall bibehållas, utvecklas och återskapas. Förhållandena inom reservatet ska fortsätta vara gynnsamma för fortlevandet av de starkt hotade skalbaggsarterna större barkplattbagge och större granbock. Områdets distinkta uppdelning mellan tallskogsbestånd och granskogsbestånd skall bibehållas genom aktiv skötsel där så krävs. Inom ramen för ovan angivna syften ska reservatet dessutom kunna nyttjas för rörligt friluftsliv, undervisning och forskning.

2. Beskrivning av naturreservatet

2.1 Administrativa data

Namn	Långrumpskogen	
Skyddsform	Naturreservat, nr: 2402049; Natura 2000-område SE0810007	
Kommun	Nordmaling	
Läge	Ca 15 km N Nordmaling	
Ekonomisk karta	20J4g och 20J4h	
Mittkoordinat	X: 1685308, Y: 7070887	
Naturgeografisk region	29 A: Kustslätter och dalar med finsediment kring Norra Bottenviken	
Gräns	Reservatets gräns framgår av bifogad karta	
Markägare	Privat	
Fastighet	Del av Torrböle 2:2	
Förvaltare	Länsstyrelsen i Västerbottens län	
Totalareal	122 ha	
Areal produktiv skog	88 ha	
-vatten	0 ha	
- skyddad prod. skog	88 ha	
Naturtyper	- Tallskog av lavtyp (2.1.1.1)	30,7 ha
	- Sumptallskog av ristyp (2.1.1.3)	18 ha
klassificering enligt "Vegetationstyper i Norden", 1994	- Tallskog av lingonristyp (2.1.1.4)	11,7 ha
	- Granskog av blåbärsristyp (2.1.2.1)	16,6 ha
	- Sumpgranskog av ristyp (2.1.2.3)	11,1 ha
	- Tallmosse av skvatramtyp (3.1.1.2)	12,7 ha
	- Tallmosse av ristyp (3.1.1.3)	9,8 ha
	- Fastmattekärr av tuvull-vitmosstyp (3.2.3.1)	11,6 ha

2.2 Allmän beskrivning av reservatet

Långrumpskogen ligger ca 15 km norr om Nordmaling strax söder om Öreälven. Reservatet är beläget i övergångszonen mellan områden täckta med älvsediment och det omgivande moränlandskapet. Området består av långsträckta, låga, urskogsklädda moränryggar och mellanliggande områden med sumpskogar och våtmarker bestående av topogena fastmattekärr och svagt välvda mossar. En liten skogsbäck, Långrumpbäcken, rinner genom de finkorniga sedimentmarkerna i områdets västra del. Mellan Långrumpbäckens sänka och sandtallskogarna i nordost ligger tre mindre, välavgränsade myrar med det gemensamma namnet Grönmyran. Höjden över havet varierar mellan 85 - 100 m.

Berggrunden i området domineras av gråvacka, delvis omvandlad till gnejs. Jordartsmässigt domineras området av sedimenterade jordarter som sand och silt med inslag av nordsydgående moränåsar samt intilliggande torvmarker i sänkorna mellan åsarna. Områdets nordöstra del utgörs av en flack sandhed medan den västra delen domineras av siltmarker utmed Långrumpbäcken.

Skogarna inom reservatet utgörs av en blandning av tallskogar och granskogar på torr - frisk mark samt sumpskogsbestånd. Områdets skogar har under de senaste 100 till 200 åren till största delen tillåtits att utvecklas fritt utan påverkan av modernt skogsbruk. Trädens ålder varierar från 150 till 200 år, men upp till 300 åriga granar och 400 åriga tallar förekommer allmänt inom området. I fastmarksskogen finns gamla stubbar från äldre plockhuggningar. Beståndets höga ålder och låga påverkansgrad av skogsbruk är mycket ovanligt för Norrlands kustland.

I Långrumpbäckens svagt markerade sänka växer ett starkt slutet bestånd av sumpgranskog. I beståndet ingår förutom gran även en del högvuxna och grova tallar samt en hel del gamla och ofta döende glasbjörkar. Skogen är mycket hänglavsrik och granarna är i stor utsträckning draperade med man- och skägglavar. Diameterspridningen i beståndet är mycket varierande medan åldersfördelningen är mer homogen. Många klena stavagranar är starkt undertryckta och har ofta samma ålder som de grövsta träden i området. Död ved förekommer allmänt i området i form av både avbrutna lågor, rotvältor och torrakor. En stor del av de klenare granarna är påverkade av snöbrott. I de övre delarna av slutningen mot Långrumpbäcken är marken mer väl-dränerad varvid skogstypen övergår mot frisk blåbärsristyp. Tallinslaget ökar markant ju längre från bäcken man kommer, liksom inslaget av gamla grova vårtbjörkar med högt ansatt krona. På bäckens östra sida kulminerar slutningen i en svagt markerad åsrygg där tallen är dominerande trädslag. Tallarna är här synnerligen grova och högvuxna och det äldsta trädet daterades till 273 år 1980, och närmar sig således idag sin 300:e födelsedag. Åsen östsluttning kläds av äldre skiktad blåbärsgranskog som i sin nedre del övergår i en slags mosaik mellan sumptallskog och mosse. Omedelbart öster om sänkan förekommer ännu en moränås som avverkats för ca 10 år sedan. Längre österut utbreder sig ett större område med tallnurskog på mark av torr lavristyp. Beståndet är skiktat och luckigt med upp till fyra generationer tallar, de äldsta mellan 300 - 400 år gamla. Andelen död ved är mestadels liten och

består främst av sentida lågor och vindfällan. I områdets sydöstra del återfinns ett småbrutet och mosaikartat landskap av tallmosse, tallnaturskog och grandominerad barrblandskog med riklig förekomst av död ved och hänglavar. Mindre delar av sedimentmarkerna utgörs av ett par nyupptagna hyggen med kvarlämnad fröträdställning med 150 - 250 åriga frötallar.

På flera ställen i reservatet, bland annat i de nordöstra respektive nordvästra hörnet, förekommer små områden med sumptallskog. Många tallar är över 200 år gamla.

Myrarna i området består av en mosaikartad blandning mellan glest tallbevuxna mossar av skvattram typ och ristyp samt fattiga fastmattekärr av tuvull-vitmossetyp. De östra delarna av Grönmyran är starkt dikningspåverkade.

Genomgående finns endast svaga spår av brand inom reservatet. Kolade gamla stubbar förekommer inom vissa delar av området, som t ex på åsen öster om Långrumpbäcken, medan andra delar helt saknar tydliga brandspår. Äldre träd med brandljud förekommer mycket sparsamt. Det är dock sannolikt att området varit påverkat av bränder långt tillbaka i tiden. Troligtvis har skogen brunnit någon gång i slutet av 1600 - början av 1700 talet i samband med att en omfattande landskapstäckande brand drog fram i omgivningen.

Inom området finns kulturlämningar i form av två kolbottnar. På sandtallheden förekommer spår av äldre stubbtäcker för tjärframställning. Pollenanalyser som genomförts i sumpskogarna intill Långrumpbäcken vittnar även om att detta område använts både som kornsvedja, slåttermark och betesmark under olika perioder fram till åtminstone 1700-talets början.

Långrumpskogens variationsrika skogsmiljöer och östliga läge i länet kombinerat med mycket lång skoglig kontinuitet och låg påverkansgrad av skogsbruk gör området till en verklig hot-spot för hotade skogsarter beroende av urskogsartade skogar med god förekomst av död ved. Inom området har följande rödlistade arter och signalarter påträffats (hotkategori inom parentes): Brunbaggarna *Orchesia fasciata* (NT) och *Zilora ferruginea* (NT), glansbaggen *Epuraea longipennis* (DD), korthåring kulhalsbock (NT), kortvingarna *Olisthaerus substriatus* (NT), *Pentanota mueseli* (NT) och *Tachinus elegans* (NT), mindre barkplattbagge (VU), mindre frågeteckenbock (NT), mycelbaggarna *Agathidium discoideum* (NT), *A. mandibulare* (NT) och *A. Nigrinum* (NT), nordlig kamklobagge (NT), relikbock (NT), slemsvampmögelbagge (NT), stubbfuktbagge (VU), större barkplattbagge (EN), större granbock (EN), trädsvampborraren *Ennearthron laricinum* (NT), jättesvampmal, parasitstekeln *Chartobacon huggerti* (endemsik för Västerbottens län), aspgelélav (NT), bårdlav, brunpudrad nållav (NT), kortskaftad ärgspik, liten spiklav, lunglav (NT), långskägg (VU), nordlig nållav (NT), stiftgelélav (NT), violettgrå tagellav (NT), gammelgransskål (NT), gräddticka (VU), lappticka (NT), rosenticka (NT), rynkskinn (NT), tallticka, ullticka, bollvitmossa, lavskrika (NT), tretåig hackspett (VU) och tofsmes.

2.3 Natura 2000

Långrumpskogen ingår i Natura 2000, den Europeiska Unionens nätverk av skyddade områden, (Natura 2000-id SE0810007). De naturtyper (livsmiljöer) som enligt EG:s habitatdirektiv (Rådets direktiv 92/43 EEG) förekommer inom reservatet är *västlig taiga* (9010), *skogsbevuxen myr* (91D0) samt *öppna svagt välvda mossar, fattiga och intermediära kärr och gungflyn* (7140). Följande arter som finns upptagna i habitatdirektivet ska värnas inom området: Större barkplattbagge (*Pytho kolwensis*).

3. Indelning i skötselområden

Nedan indelas reservatet i skötselområden utifrån gemensamma drag i naturtyp, utvecklingshistorik, dynamik och skötselbehov (se bilaga 2).

3.1 Skogsmark med fri utveckling

Skötselområdet omfattar drygt hälften av reservatet och utgörs huvudsakligen av naturskogsartade skogar på frisk till blöt mark (bilaga 2, delområde 1). Dessa skogar innefattar såväl gransumpskogar, äldre barrblandskogar, tallsumpskogar samt mindre områden med talldominerad skog på moränmark. Merparten av skogarna bär idag få spår av äldre tiders skogsbruk. Mindre arealer inom skötselområdet utgörs av kraftigt påverkade skogar och nyupptagna hyggen.

3.2 Skogsmark med branddynamik

Området innefattar lite mindre än hälften av reservatet där huvuddelen utgörs av tallskog på torr till frisk mark (bilaga 2, delområde 2). Inslaget av gran varierar men generellt är skogarna öppna och flerskiktade. Delar av skötselområdet består av nyupptagna hyggen med fröträdställningar. Äldre brandspår förekommer i området. En längre tids frånvaro av brand samt avverkningar har gjort att dessa skogar förlorat delar av sin naturliga struktur.

3.3 Våtmarker och vatten med fri utveckling

Skötselområdet omfattar alla våtmarker och vattenmiljöer inom reservatet (bilaga 2, delområde 3). Stora delar av områdets våtmarker är idag kraftigt hydrologiskt påverkade.

4. Riktlinjer och åtgärder för skötselområden

Här beskrivs generell inriktning av skötseln, kvalitetsmål, skötselområde samt skötsel- och restaureringsåtgärder med avseende på skötselområden.

4.1 Skogsmark med fri utveckling

Skogarna styrs idag av och kommer i framtiden att styras av interndynamik, det vill säga processer som verkar inom bestånden. Dessa naturliga processer representeras

bland annat av trädens åldrande och döende, stormfällningar, insekters och svampars nedbrytning av ved samt nyetablering av träd i skogen.

4.1.1 Kvalitetsmål

Skötselområdets skogar ska bibehålla och/eller på sikt uppnå en urskogsartad och brandrefugial karaktär. Skogarna ska ha en skiktad och varierad struktur med ett betydande inslag av död ved. Andelen död ved av det totala vedförrådet (döda och levande träd) ska öka för att på sikt uppgå till minst 30 % som ett genomsnitt i tid och rum.

4.1.2 Skötselåtgärder

Uppsatta mål ska nås genom frånvaro av mänskliga ingrepp och att därigenom låta naturliga processer fortgå ostört. För att påskynda ökningen av andelen död ved samt för att gynna större barkplattbagge och större granbock som är beroende av detta substrat kan enskilda träd dödas eller skadas (bilaga 2, delområde 1). Dessa åtgärder ska förläggas till delområden med lägre skogliga naturvärden inom reservatets västligaste del.

4.1.3 Artinriktade skötselåtgärder

En kontinuerlig uppföljning av populationsutvecklingen hos arterna större granbock samt större och mindre barkplattbagge skall ske inom reservatet. Om dessa arter uppvisar en nedgående trend skall åtgärder vidtas för att främja deras fortlevnad inom reservatet. Exempel på åtgärder som kan komma i fråga är påskyndandet av nybildning av död ved genom att skada, ringbarka och fälla levande granar.

4.2 Skogsmark med branddynamik

Området delas in i två skötselområden beroende på skogens kvalitéer (bilaga 2, delområde 2A-B). Skötselområde A består av flerskiktad tallskog på sandsediment. Detta delområde utgör de brandpåverkade skogarnas kärnområde. Delområde B består av nyupptagna hyggen och ungtallskogar med kvarstående skärmställningar av fröträd. Detta område ska restaureras så att det på sikt återfår tidigare naturskogsqualitéer. Restaureringsåtgärderna i detta delområde utförs när uppväxande tallbestånd nått en ålder av mellan 20 - 40 år.

4.2.1 Kvalitetsmål

Områdets ursprungliga karaktär av en skiktad brandpräglad tallnaturskog med en betydande andel död ved ska bibehållas, utvecklas och på sikt återställas. Områdets karaktär av ljusöppen tallskog med hög instrålning skall bibehållas. Graninslaget i området ska ej tillåtas överstiga 10 % av stående volym. Andelen död ved av det totala vedförrådet döda och levande träd ska öka för att på sikt uppgå till minst 30 %, som ett genomsnitt i tid och rum.

4.2.2 Skötselåtgärder

Naturvårdsbränning och/eller åtgärder som efterliknar brand bör utföras inom skötselområdet. En exakt avgränsning för enskilda naturvårdsbränningar tas fram i sam-

band med den detaljplan som görs strax innan bränningen (brandplanen). Innan naturvårdsbränning genomförs ska länsstyrelsen samråda med berörd sameby. De utvalda delarna bör brännas med ett för området naturligt intervall, vilket är med 50-80 års mellanrum. Om graninväxning i delar av området utgör ett hinder kan avverkning för att underlätta kontrollerad bränning genomföras. Ovan beskrivna åtgärder kommer att infogas i en övergripande planering för naturvårdsbränning i länets samtliga naturreservat. Det innebär att en prioritering kommer att ske inom tillgängliga resurser, där ovan beskrivna skötselåtgärder kommer att vägas mot liknande åtgärder i andra naturreservat. Någon tidpunkt för genomförande föreskrivs därför inte i skötselplanen.

4.3 Våtmarker och vatten med fri utveckling

Skötselområdet omfattar alla våtmarker och vattenmiljöer inom reservatet (Bilaga 2, område 3A-B). Fri utveckling innebär att våtmarkerna ska få utvecklas fritt utifrån naturliga hydrologiska processer med de strukturer och artsamhällen som hör dessa naturtyper till.

4.3.1 Kvalitetsmål

Arealen våtmarker och vatten ska bibehållas.

4.3.2 Skötselåtgärder

Inga åtgärder ska utföras på de hydrologiskt intakta våtmarkerna (Bilaga 2, delområde 3A). På den starkt dikningspåverkade delen av Grönmyran kan restaureringsåtgärder som igenläggning av diken komma i fråga, men detta utgör i dagsläget ingen prioriterad skötselåtgärd (Bilaga 2, delområde 3B).

5. Brand

Under denna rubrik behandlas generella riktlinjer för bekämpning av spontant uppkommen brand. Inom reservatet ska gälla att om skogsbrand uppkommer spontant ska den bekämpas om det finns risk att elden sprids utanför reservatets gränser. Eventuell brandbekämpning inom reservatet ska ske med så skonsamma metoder som möjligt. Om brandens spridning inom reservatet begränsas av naturliga hinder så som myrar, sumpskogar eller vägar och risken för ohejdad spridning bedöms som liten bör inte brandbekämpning sättas in. Denna bedömning måste naturligtvis göras av Brandförsvaret i det enskilda fallet. Naturvårdsförvaltaren bör tillsammans med Brandförsvaret utarbeta riktlinjer och rutiner för hantering av sådana situationer. Detta är mycket viktigt för att ge förutsättningar för snabba beslut.

6. Friluftsliv

Reservatet nyttjas idag relativt frekvent i utbildningssyfte, forskning och för friluftsliv. Speciellt används området i undervisningssyfte av biologilärare och olika univer-

sitetskurser. Det fortsatta nyttjandet av området bör stimuleras och ske på så sätt att områdets naturvärden långsiktigt bibehålls. Nyttjandet av området som utflyktsmål för skolor och utbildningsmiljö för olika kurser främjas genom att en vandrings slinga anläggs i området samt att informationsskyltar om naturskogens ekologi och arter sätts upp i anslutning till slingan.

Utformning av skyltarna sker om möjligt tillsammans med de intressegrupper som nyttjar området i undervisningssyfte, exempelvis genom att studiematerial tas fram i samarbete med lärarhögskolan.

6.1 Anläggningar och information för friluftslivet

Idag finns en parkering samt en informationstavla vid södra ingången till reservatet. Skogsbilvägar löper utmed områdets södra respektive norra gräns och en skoterled tangerar områdets nordspets.

6.1.1 Kvalitetsmål

- En väl fungerande parkeringsplats ska finnas vid entrén till reservatet.
- Ett par sittgrupper ska finnas i anslutning till reservatsentrén.
- Två informationsskyltar med beskrivning av reservatet ska finnas, en vid entré till reservatet (storlek A0) och en där skoterleden tangerar reservatets norra hörn (storlek A3).
- Vägvisningsskylt skall finnas vid avtagsvägen mot reservatet i Örsbäck.
- En väl uppmärkt naturstig ska finnas genom området.
- Informationsskyltar med beskrivningar av naturskogens ekologi och betydelse samt några av dess invånare, med inriktning mot målgruppen elever/studenter skall finnas i anslutning till naturstigen.

6.1.2 Skötselåtgärder

Entrén till reservatet iordningställs genom att parkeringsplatsen vid entrén förstärks. Informationsskylten vid reservatets entré byts ut mot en ny som beskriver det utvidgade reservatet. En ny informationsskylt placeras ut i norra delen av reservatet. Sittgrupper placeras ut intill reservatsentrén. Vidare anläggs en naturstig som ansluter till entrén. Informationsskyltar om naturskogens värden och ekologi samt skyltar som beskriver några av de mer spektakulära naturskogsarterna som lever i reservatet anläggs i anslutning till naturstigen. Exempel på arter som kan komma i fråga är de bägge arterna större- och mindre barkplattbagge, större granbock samt några förekommande ovanliga lavar och vedsvampar. Förslag på placering av anläggningar och leder presenteras på kartan i bilaga 3.

7. Övriga anläggningar

Två mindre skogsvägar finns inom reservatet. Dessa vägar är avsedda för virkes-transport för den enskilde markägaren av fastigheten Torrböle 2:2. Det är ej tillåtet för reservatsbesökare att nyttja dessa vägar för motordriven transport inom reservatet.

8. Nyttjanderätter

Jakt får bedrivas av jakträttsinnehavare enligt gällande jaktlagstiftning och i enlighet med gällande reservatsföreskrifter.

9. Utmärkning av gränser

Reservatet ska hållas väl utmärkt enligt svensk standard och Naturvårdsverkets anvisningar. Gränserna skall regelbundet ses över och röjas och målas vid behov.

10. Tillsyn och uppföljning

Tillsynen av området utförs av naturvårdsförvaltaren och ska dokumenteras skriftligt. Tillsynen innefattar, utöver en besiktning av att reservatsföreskrifterna efterlevs, även alla anläggningar, utmärkningar och skyltar inom reservatet. Brister och fel ska dokumenteras och rapporteras. Tillsynen av anläggningar, utmärkningar och skyltar kan komma att överlåtas.

I samband med att skötselåtgärder utförs ska utgångsläget innan åtgärden, tidpunkt för åtgärd, åtgärdens omfattning och utförande samt uppnått resultat dokumenteras för att möjliggöra en långsiktig uppföljning. Vidare ska även kostnaderna för åtgärderna noteras.

Uppföljning av bevarandemålen kommer att följa de riktlinjer som är uppsatta av Naturvårdsverket för reservat och Natura 2000-områden.

Tillsynen och uppföljningen av reservatet kommer tillsammans att utgöra ett underlag för en eventuell revidering av skötselplanen.

12. Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder

Skötselåtgärd	När	Var
Iordningställande av parkeringsplats	2007-2008	Se bilaga 3
Sittgrupper vid reservatsentrén (2 st)	2007-2008	Se bilaga 3
Informationsskyltar-reservat (2 st)	2007-2008	Se bilaga 3
Informationsskyltar-naturstig (3-5 st)	2007-2010	Se bilaga 3
Röjning och markering av stig	2007-2008	Se bilaga 3
Naturvårdsbränning eller brandefterliknade åtgärder	2007-	Se bilaga 2